

هدیه‌ی کلاغ‌ها

چگونه ادراک، احساس و تفکر، پرندگان با هوش را قادر
ساخته تا کنش‌هایی انسان‌گونه داشته باشند.

جان مارزلوف - تونی آجل

مترجم: سعید رحمانی

سرشناسه	: مارزلوف، جان ام، ۱۹۵۸ - م. Marzluff, John M., 1958
عنوان و نام پدیدآور	: هدیه‌ی کلاغها: چگونه ادراک، احساس و تفکر، پرندگان با هوش را قادر ساخته تا کنشهایی انسان‌گونه داشته باشند. / جان مارزلوف، تونی آنجل؛ مترجم سعید رحمانی؛ ویراستار رضا شیخی.
مشخصات نشر	: تهران: انتشارات تالیف، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۲۲۴ ص.: مصور.
شابک	: 978-622-6628-53-2
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: عنوان اصلی: Gifts of the crow : how perception, emotion, and thought allow smart birds to behave like humans, 2012
موضوع	: کلاغ‌سانان -- روان‌شناسی / Corvidae -- Psychology کلاغ‌سانان -- عادات و رفتار / Corvidae -- Behavior
شناسه افزوده	: آنجل، تونی، ۱۹۴۰ - م. Angell, Tony, 1940 -
شناسه افزوده	: رحمانی، سعید، ۱۳۵۹ - مترجم
رده بندی کنگره	: ۶۹۶QL
رده بندی دیویی	: ۵۹۸/۸۶۴
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۵۶۸۵۸۱

مرکز نشر: تهران- خیابان انقلاب- خیابان روانمهر- کوچه دولتشاهی پ ۵
تلفن: ۶۶۴۷۵۳۸۰ - ۶۶۴۱۵۳۶۴ موبایل: ۰۹۱۲۷۹۴۲۷۲۵

هدیه‌ی کلاغها

مترجم: سعید رحمانی

ویراستار: رضا شیخی

ناشر: تألیف

ناظر فنی: لیلا حائری

نوبت و سال چاپ: اول / ۱۴۰۰

تیراژ: ۵۰۰ جلد

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۶۲۸-۵۳-۲

قیمت: ۷۸۰۰۰ تومان

حق چاپ برای ناشر محفوظ است.

فهرست مطالب

۱. مهارت‌های خارق‌العاده و ارتباطات عمیق ۹
۲. مغز فندقی، هرگز! ۲۱
۳. زبان ۶۱
۴. بزهکاری ۸۳
۵. درون‌نگری ۱۱۳
۶. جست و خیز ۱۴۱
۷. اشتیاق، خشم و غصه ۱۵۷
۸. ریسک‌پذیری ۱۷۷
۹. هوشیاری ۱۸۷
۱۰. توجه دوباره به کلاغ ۲۰۹

مقدمه

کلاغ سیاه روی کتیبه سنگی ساختمان دانشگاه واشنگتن شاهانه نشسته بود که در این مکان اغلب از این کلاغ‌ها دیده می‌شوند. تقریباً هر ساعت یک‌بار برای جفتش و جوجه‌هایش غذا می‌آورد و در همین بین هم مراقب اطراف است تا خطری لانه را تهدید نکند. ناگهان سرش را بر می‌گرداند قار و قار ملایمی سر می‌دهد. سپس پرواز می‌کند و روی تیر برقی که بالای سر یک خانم بلوند بود می‌نشیند. این خانم، لیجانا هولمز^۱، لبخند می‌زند و او را «بلا»^۲ صدا می‌زند و برایش صبحانه‌ای متشکل از تخم‌مرغ و گوشت که هر روز تهیه می‌کند، تدارک دیده و برای او قرار می‌دهد. بلا هم در عوض، هدیه مخصوص خودش را تقدیم می‌کند- که همانا شناختن لیجانا و همکاری کردن در این فعالیت همه روزه است. هدیه او به لیجانا انتزاعی‌تر از چیزی است که به خانواده خود می‌دهد، ولیکن قدرتمندتر است- این یک ارتباط عمیق و آنی با طبیعت است که بسیاری از مردم آرزوی داشتن آن را دارند.

هدیه‌ای که امروز صبح بلا به تیم ما داد قدری متفاوت بود. زیرا بلا ما را می‌شناسد. پنج سال و نیم پیش ما بلا را گرفتیم و یک یراق پلاستیکی سبک به منظور شناسایی، به پایش انداختیم. بنابراین وقتی ما را می‌بیند، سرش را به طرف ما می‌چرخاند، خیره می‌شود، پرواز می‌کند و به آرامی در هوا سر می‌خورد و پایین می‌آید- دقیقاً به طرف ما- و صدای جیغی از خود در می‌آورد که متوجه می‌شویم ما را به سخره گرفته. خانواده و همسایه‌ها صدای قار و قارش را می‌شنوند و به او می‌پیوندند، و به طرف بلا پرواز می‌کنند تا او را حمایت کنند و خیلی زود آن‌ها هم تبدیل به پرنده‌های عصبانی می‌شوند. گروه کلاغ‌ها روی سر ما حلقه زدند و مثل زمانی که شکاری را به دام انداخته‌اند، قیل و قال به راه انداختند. رفتارهای متمایز بلا

¹ Lijana Holms

² Bela

اطلاعات با ارزش و قابل توجهی مبنی بر توانایی شناخت کلاغ‌ها و تشخیص چهره آن‌ها به ما می‌دهد. برای ما جای سؤال است که چه زمانی ما را فراموش می‌کنند البته اگر فراموشی در کار باشد یا چه زمانی ما را می‌بخشند؟

هدیه کلاغ‌ها، فیزیکی، استعاری، و دور از دست رس هستند. برخی مانند بلا، دوستی می‌کنند و دارای درک هستند. دیگر کلاغ‌ها، شیشه‌های درخشان، اسباب‌بازی‌های پلاستیکی، و شکلات برای کسانی که به آن‌ها مهر می‌ورزند، هدیه می‌کنند. بعضی از آن‌ها از آسمان فرود آمده‌اند و با به زبان آوردن «سلام» غریبه‌ها را متعجب کرده‌اند. یک کلاغ سیاه، با آن کنجکاوی ذاتی و حالت‌های ظاهریایی که دارد، می‌تواند شکارچی را به طرف شکار هدایت کند و یا گروه تفحص را به سمت یک فرد آسیب‌دیده متوجه سازد. زاگی یا زاغ سیاه‌وسفید روز سردش را با نوک زدن به پنجره برای درخواست جیره غذایی‌اش، شروع می‌کند.

همه این نژادها که گفته شدند، جزو خانواده کلاغ‌ها هستند. خانواده‌هایی چون فندق‌شکن‌ها، زاغ‌های کبوه، کلاغ‌های سیاه، زاغ سیاه‌وسفید، و کلاغ سیاه و آبی همگی خانواده کلاغ‌ها به حساب می‌آیند. ما بسیاری از هدایا را که کلاغ سانها به انسان داده‌اند، مورد توجه قرار خواهیم داد و غنایمی را که به زندگی انسان بخشیده‌اند را ذکر می‌کنیم و در فصول بعدی بحث خواهیم کرد که توانایی سریع و دقیق کلاغ‌ها در تشخیص علت و معلول خود یک مزیت طبیعی است. این مزیت باعث بقاء در این گونه شده. مجموعه این مزیت‌ها و دیگر عملکردهای قدرتمند ذهنی را همه پرندگان - و احتمالاً نیاکان دایناسوری آن‌ها - در طی تکامل به دست آورده‌اند.

ارتباط تنگاتنگ کلاغ‌ها با انسان منشأ الهام در هنر، زبان، اسطوره، و افسانه‌ها شده است. آن‌ها در افسانه‌ها شیوایی کلام خود را در حقه‌بازی، طنز و عشق دارند. آن‌ها به واسطه رفتارهای عمومی که با ما دارند، ما را وادار به تعمق و درک عمیق‌تری در دیگر موجودات و طبیعت می‌کنند.

مردم از تمام طبقات اجتماعی مشتاقانه درباره کارهای عجیب و غریب کلاغ دست‌آموز قبلی‌شان صحبت می‌کنند یا به ما نویسندگان درباره رفتارهای باور نکردنی و بعضی وقت‌ها هم درد سر ساز زاغ‌های محلی و کلاغ‌ها می‌گویند. در این کتاب، ما

دست‌یافته‌های آن‌ها را در کنار یافته‌های دیگران غنیمت می‌شماریم. چرا که چنین کارهای کمیاب و استثنایی نمی‌تواند محدود به تعداد محدودی محقق باشد.

برخی از پژوهشگران خود را از گزارشهای شهروندان بی‌نیاز می‌دانند و مشاهدات آن‌ها را غیرقابل استناد توصیف می‌کنند. علت را هم در عدم دارا بودن آموزش رسمی در این زمینه، تحلیل و بررسی، و تداخل مسائل خارج از کنترل می‌دانند. برای اطمینان یافتن از صحت توصیف‌ها- با توصیفاتی برخورد کردیم که آغشته به اغراق بود و تخیل در آن نقش پررنگ‌تری داشت- ناچار شدیم تا در مورد آن‌ها تحقیق کنیم و با کسانی که مشاهدات را انجام داده بودند مصاحبه انجام دهیم و به این ترتیب صحت موارد گفته شده را تعیین کنیم. وقتی این ماجراها را بصورت فردی در نظر می‌گرفتیم قصه بودند اما وقتی در یک مجموعه گردآوری شدند یک کشف علمی تلقی می‌شد و مجموعه‌ای از احتمالات را رغم می‌زد.

ما تصویری از این مجموعه‌ی چند روایتی طرح می‌کنیم تا ماجراهای خیره‌کننده درباره‌ی رفتارهای عجیب این پرنده در کنار کشف آناتومی و فیزیولوژی مغز او روایت کنیم. ما قصه‌هایی چون الحصار سگ‌ها توسط کلاغ‌ها و موج‌سواری آن‌ها را به بوته‌ی آزمایش گذاشتیم. آن‌ها را در فرایند علمی قرار دادیم، واقعیت‌پذیری هر گزارشی را ارزیابی کردیم، تقدم علمی ماجرا نسبت به ادبیات فرهنگی آن سنجیدیم و قدرت ذهنی پرنده را در انجام چنین فعالیت‌هایی مطالعه کردیم. درنهایت به شناخت نسبتاً کاملی از پرنده و مشاهده‌گرانی که آن‌ها را مورد مطالعه قرار داده بودند رسیدیم و عاملی را که باعث سپری کردن انسان با این پرنده شده بود را کشف کردیم.

ما پی به هوش و سازگاری این گروه بی‌همتنای پرندگان بردیم و هر فرضی را در رفتار انسان گونه‌ی این پرنده‌ها بر نحوه‌ی عملکرد مغز او استوار کردیم. از طریق تکنولوژی اسکن مغز امکان مشاهده‌ی بخش خاکستری مغز بوجود آمد که به این وسیله نحوه‌ی عملکرد مغز هنگام انجام حل مسئله مشاهده شد. بیشترین برداشتی که از عملکرد درونی مغز کلاغ پیدا کردیم، برگرفته از کارکردهای مغزی پستانداران و یادگیری آوازخواندن در پرندگان بود. ما امیدواریم این رهیافت‌ها درباره‌ی پردازش عصبی-زیستی کلاغ‌ها به درک بیشتر شما از این موجودات خارق‌العاده بیانجامد.